

BUNGALOV, DŮM BEZ PATRA

Hey Bungalow Bill what did you kill Bungalow Bill ?

(The Continuing Story of Bungalow Bill, Beatles)

Slovník nás poučí o tom, že bungalow je lehký, většinou dřevěný, obytný přízemní dům se střechou o malém sklonu, obvyklý v tropických krajinách. Sloužil také jako lovecká chata na safari, v nějaké takové bydlel i známý neohrožený lovec Bill z písničky Beatles. Ještě později se názvu začalo běžně užívat pro dřevěnou rekreační chatu či chatku našich trampů, vakantů a luftáků. Dnes však to, co se tímto slůvkem často označuje, většinou žádným bungalovem není: české uši jen zase jednou okouzlit nějaký libozvučný výraz. Vždyť slůvko bungalow, zvláště čteme-li ho pěkně po anglicku *bangelou*, zní koloniální exotikou i břesknými tamtamy, i když je dnes daleko spíše usedlým a zděným rodinným domem mezi patrovými vilkami kdesi na okraji města než loveckou chatou v divočině. Snad jen ta přízemnost (jednopodlažnost !) mu zůstala.

Stavební zákon definuje rodinný dům jako stavbu o dvou nadzemních podlažích. To považují za rozumné, jakkoli to ovšem bungalow v jeho užití poněkud omezuje: nelze jej opravdu postavit kamkoli. V zástavbě vilkové čtvrti města, kde na podobnou „maličkost“ stavební úřad nedbá, se pak takový dřevěný dům vyjímá jak Rambo na kurzech paličkování. Snad ještě větší „paseku“ však nadělá snaha takový bungalow trochu povytáhnout ze země tím, že se změní sklon jeho střechy, aby byla strmější (40 - 45°). Do podkroví tak mohu sice přestěhovat třeba dětské ložnice nebo pracovnu či babičku, ale takový dům už nebude bungalow, nýbrž mutant. Přišel totiž o lehkost původní stavby se střechou o malém sklonu a stal se mnohdy spíše podtatranskou kolibou z kuláčů, nahrubo přitesaných bačovskými širočinami. Nevoní mi z ní však brynza a špek, nýbrž lak na plovoucí podlahu... Konce jednotlivých kmenů, prvky výplně zábradlí, střešní přesahy - to vše navíc mnohdy neodolatelně láká k jakýmsi výronům zasutého folklórního podvědomí starých pohanských Slovanů v nás: čela kmenů okosíme, naděláme do nich všelijaké zářezy jak Old Shatterhand do pažby své medvědobijky, prvky zábradlí vykrájíme podle šablony secesního řezbáře a dům se nám pomalu změní v opravdovou chaloupku Baby Jagy, ozdobenou jak nevěstinka před oltářem.

Bungalovem však dnes v obchodní hantýrce developerských firem označujeme běžně i domy zděné se sklonem střechy pod 30°, které malý podkrovní prostor opravdu nevyužívají. Musejí tak jeho celou dispozici rozprostřít po pozemku, v přízemí. To by samo o sobě mohlo být (a většinou opravdu je) velkou výhodou. Vzniká totiž více

použitelné „materie“ a skladba jednotlivých místností může ze stavebního pozemku vytnout určitou část, stíněnou proti průhledům ze sousedství. (Tak je možné se dokonce přiblížit pobytové intimitě dvorů našich venkovských chalup, která je pořád velmi vyhledávaná a ceněná a u běžného patrového rodinného domu takřka nedosažitelná. Nebudujeme-li k domku stáje, chlévy, stodoly, sýpky, kočárové kůlny a kurníky, nemíváme ovšem takový dvůr čím obklopit). Architekt nabízené možnosti využije a dá půdorysné stopě domu tvar písmene L, U nebo dokonce E. Uvnitř, v atriu, doplňovaném dřívě impluviem, tzn. nádrží na dešťovou vodu, a dnes často venkovním bazénkem, se dá opravdu nerušeně žít „pod oblohou“, což je velmi příjemné polovinu roku i u nás. (Architekt nám také tudy ovšem nepovede hlavní vstup do domu či příjezd ke garáži, aby ničím nenarušil intimní rodinné soukromí prostoru).

Laickému projektantu to však bývá málo, nespokojí se s „obyčejným“ L nebo U. Vždyť abeceda, japonská například, má znaků co libovůle ráčí ! Půdorysem pak tyhle domy (nabídkové katalogy jsou jich plné) připomínají obrys brambory, stížené maligním bujením: konkávní a konvexní zalomení fasády se střídá s kadencí sovětského samopalů AK-74 a střecha takového bungalovu připomíná plastickou mapu oblasti Bora Bora v Afghánistánu. Samá změna sklonu, samé divoké úžlabíčko... Většina pokojů včetně ložnic pak má nepravidelný, polygonální tvar, který se zařizuje nábytkem jen velmi svízelně. Postel či kuchyňská linka v místnosti tvaru nabouraného pentagonu jsou sice myslitelné, ale zdůvodnit je jinak než vyšinutím myslí je krajně neskutčné. Starý dobrý obdélník má prostě svůj význam a ložnice nepravoúhelných tvarů mohou opravdu citlivějším jedincům působit při usínání či probuzení pocity značně nejisté.

Bývám někdy svými klienty dotazován, zdali je přízemní bungalov s dispozicí rozprostřenou takřka v úrovni terénu proti rodinnému domu s podkrovím při stejné podlahové ploše a stejném standardu dražší či levnější - a musím bohužel říci, že jednoznačnou odpověď neznám. Počítá-li svědomitě základy domu opravdový statik a nejde-li o žádné extrémní zakládací podmínky, budou patrně základy přízemní stavby méně objemné než základy dvojpodlažní vily a také ovšem méně dotované výztuží. Měřeno na běžné metry bude však takových základových pasů patrně téměř dvakrát více. Dvakrát více bude i věnců, krovů, okapů, střešní krytiny... Na druhou stranu: odpadají schody a stropy mohou být nenosné, stačí, aby udržely tepelně izolační vrstvu. Přízemní dispozice si zase vyžádá pravděpodobně delší komunikace, chodby. Patrová dispozice druhou koupelnu nahore... Opravdu se omlouvám všem, kteří doufali v jasnou odpověď.

Správná volba mezi oběma možnostmi kompozice našeho budoucího domu nespíše opravdu tkví v něčem jiném. V našem vztahu k prostředí, ve kterém chceme svůj dům vyzdvihnout: má mít dům účelný půdorys, blízký obdélníku s přehledným pozemkem kolem, nebo dáváme přednost tomu, aby svými „křídly“ alespoň částečně či náznakově vykrýval průhledy ze sousedství? A nevádí nám, že jsme ze své stavební parcely zastavěli přízemním bungalovem podstatněji část a zmenšili tak například plochu zahrady? Troufáme si předpokládat, že budeme chodit do své ložnice po schodech i po devadesátce? Budou naše dospívající děti spokojenější ve zvláštním křídle domu s jejich pokoji nebo má smysl, aby s námi pořád obývaly vrchní patro? A jak bude dispozice domu nachystána zareagovat na případné soužití s mladou rodinou syna nebo dcery?

Vykládám-li dnes o bungalovech, nemůžu vynechat jejich blízké příbuzné, atriové domky. (Podle Slovníku spisovné češtiny, vydala Academia, nakladatelství AV ČR v r. 1998, se sice píše *atriové*, avšak vyslovuje se *átriové*...) Byly velkým hitem 60. a 70. let minulého století, kdy se ze své skandinávské líhně rozšířily snad do celé Evropy. (Velmi mě mrzí, že se dnes takřka vůbec nestavějí a chtěje pro účely tohoto článku pořídit nějakou fotografii aktuálně postaveného atriové domu, vyšel jsem naprázdno). Atriový dům je bungalov s plochou střechou, většinou opravdu dřevěný či z nějakých aglomerovaných desek, s velkými prosklenými plochami oken obytných místností, ústíciemi většinou do uzavřeného soukromého venkovního prostoru, atria. Mám-li si nějak odpovědět na otázku, proč tyhle příjemné domky s vysokou obytnou kvalitou nejsou dnes klienty vůbec žádané, dospívám k přesvědčení, že vypjatý individualismus, charakterizující významně stav společenského vědomí v naší republice na přelomu tisíciletí, zkrátka kolektivním formám výstavby nepřije. Snad ještě tak řadové domky, jsou alespoň „vidět“, ale „atriáky“? Příliš nízké, příliš schované, příliš podřízené jednotící myšlence... Bývá mi dost smutno z těch sídlišť malých dvoumilionových rodinných domků s obloučky a apsidami, zdůrazňujícími svou „individualitu“ těmi nejtuctovějšími prostředky: kéž by se tak tito lidé bývali dohodli na plochostřechých atriových bungalovech! Mohli mít za stejné peníze o mnoho více podlahové plochy uvnitř a nerušeného soukromí venku. Mohli obývat domky mnohem vkusnější a útulnější, které by v budoucí, bohdá poučenější době reprezentovaly jejich současné postavení i úroveň domácích ideí mnohem uspokojivěji.

Občas se také setkávám s poněkud zoufalým přáním: protože stavební úřad zakázal na konkrétní parcele postavit bungalov se střechou o malém sklonu, dožaduje se klient, aby mu projektant úhel střechy zvýšil na požadovaných 45° s tím, že bude stejně obývat jen

přízemí a podkroví zůstane prázdné, žádné schodiště nahoru nepovede, hlavně aby byl úřad spokojen. A ten nakonec spokojen je ! *Čert vem tyhle regulativy, které si my, architekti, trochu seabemrskácky a bez většího rozmyslu sypeme do regulačních plánů, abychom tak úředníkům dali do ruky opravdu pořádný klacek !* Sklon střechy musí přece vycházet ze zdůvodnitelných a praktických zřetelů a tvůrčích nápadů, ne z nějakého úředního postupu. Neobývané patro jako formální úlitba úřadu je drahá, devastující pitomost, švejkovina par excellence (a nezmění na tom nic ani sebevíce kulatých razítek), doklad *nedohody*, prezentované falešně jako *dohoda*. Stavebník mohl respektovat regulativy dané úřadem, a vyhovět jim zcela jiným domem, nikoli zpackaným bungalovem jako důkazem své umíněnosti. Nebo třeba bungalov vztyčit jinde, kde by to bylo vhodnější. A úřad měl mít obsazení natolik kvalifikované, aby dokázalo rozlišit dobrou architekturu od plytké a nelpět na samospasitelnosti formálních regulativů. Na rozdíl od Božího slova je totiž ve zdůvodněných případech lze změnit. A mimochodem, vážně nám připadá sousedství domů se střechou o sklonu třeba 25 a 40° tak esteticky nepřijatelné ? Proč vlastně ? Opravdu, proč ?

Ing. arch. Jan Rampich